

Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji naukowej „Schlüsselthemen internationaler Reiseforschung (Key Concepts for International Travel Writing Studies)” Eutin, 31 maja–3 czerwca 2023 r.

W dniach 31 maja–3 czerwca 2023 r. w Landesbibliothek w Eutin odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa zatytułowana „Schlüsselthemen internationaler Reiseforschung” („Key Concepts for International Travel Writing Studies”), poświęcona tematyce podróżniczej. Eutin to niewielka miejscowość na północy Niemiec, z biblioteką posiadającą specjalistyczne zbiory, traktujące o podróżowaniu, a zatem mamy tam nie tylko opisy podróży, zbiory kartograficzne, graficzne i wszelkie zbliżone, z gramami planszowymi włącznie. Nie jest więc sprawą przypadku, że tam właśnie zebrało się po raz kolejny grono specjalistów z kilku krajów europejskich.

Obrady otworzył dyrektor biblioteki Axel Walter (Eutin/Wilno), który przedstawił problematykę badań nad dziejami podróżowania oraz konieczność dalszego rozpowszechniania prac naukowych o ww. tematyce. Następnie pokrótce omówił historię Eutiner Landesbibliothek oraz scharakteryzował znajdujące się w niej źródła. Wygłosił również wykład, w którym opisał uwagi dotyczące badań nad anglosaską literaturą podróżniczą.

Kolejną częścią konferencji była dyskusja, którą poprowadził Jan Borm (Paryż). W rozmowie wzięli udział Jost Eickmeyer (Eutin), Sarga Moussa (Paryż), Valentina Serra (Cagliari) oraz Arvydas Pacevičius (Wilno). Jednym z najważniejszych punktów dyskusji było przedstawienie międzynarodowego projektu naukowego dotyczącego badań nad dziejami podróżowania oraz

plany stworzenia nowego czasopisma poświęconego w całości podróżom. Ostatnim punktem był wieczorny wykład Włodzimierza Zientary (Toruń) dotyczący perspektywy podróżowania z Rzeczypospolitej i do Rzeczypospolitej w XVII i XVIII w.

Drugiego dnia konferencji sekcję przedpołudniową poprowadziła Berta Raposo Fernández (Walencja). Pierwszy referat wygłosiła Julija Boguna (Moguncja), która przedstawiła problematykę pochodzenia oraz tłumaczeń literatury podróżniczej na przykładzie XIX-wiecznych źródeł pochodzących z terenów Inflant. Następnym prelegentem była Urlike Boskamp (Berlin). Jej wystąpienie dotyczyło brytyjskich artystów, których działania zostały potraktowane jako praktyki szpiegowskie w dobie wojny niemiecko-francuskiej. Po przerwie swój referat zaprezentowała Gabriele Habinger (Wiedeń), która scharakteryzowała trudności, z jakimi spotykali się podróżnicy przez wzgląd na swoją płęć. Ostatni wykład pierwszej sekcji wygłosił Axel Walter, który podkreślił, jak ważnym elementem dla podróżujących były wszelkie naleciałości związane z wyznawaną przez nich religią.

Drugą sekcję poprowadzili Kinga Siedlich (Toruń) i Filip Osmalek (Toruń). Pierwszym występującym był Andreas Keller (Poczdam). W jego prezentacji została poruszona tematyka odzwierciedlenia podróży w różnego rodzaju źródłach ikonograficznych. Nawiązywał m.in. do stereotypowego przedstawienia podróżnych poszczególnych nacji na wybranych obrazach i karykaturach. Kolejnym prelegentem był Jost Eickmeyer, którego wystąpienie dotyczyło sposobów narracji w poszczególnych źródłach o tematyce podróżniczej.

Jako ostatnia głos zabrała Barbara Korte (Freiburg), która mówiła o artykułach o tematyce podróżniczej, jakie ukazywały się w różnego rodzaju czasopismach. Tego samego dnia odbyła się prezentacja książki Wolfganga Griepa (Eutin) *Theodor Kotschy's „Reise nach Mittel- und Ostanatolien 1859”*. Referent to bardzo znany w Niemczech specjalista, niegdysiejszy pracownik naukowy biblioteki i współautor, wraz z Annegret Pelz, jedynej w Niemczech bibliografii o podróżujących kobietach. Trzeba tu dodać, że biblioteka oprócz tradycyjnej roli prowadzi intensywną działalność naukową, ma wydzieloną jednostkę badawczą (Forschungsstelle zur historischen Reisekultur) kierowaną obecnie przez dr. Josta Eickmeyera.

Trzeciego dnia konferencji sekcję poranną prowadzili Oliver Plate (Hamburg) oraz Niklas Weber (Eutin). Pierwszym prelegentem był Hasso Spode (Berlin), który w niezwykle żywiłowy sposób przybliżył historię podróżowania w czasach NRD. Następnie wystąpiła Annegret Pelz (Wiedeń), której referat dotyczył perspektyw podróżowania kobiet po drugiej wojnie światowej. Kolejny referat wygłosił Alexander Schunka (Berlin). Scharakteryzował w nim migrantów i podróżnych w epoce wczesnonowożytnej oraz wskazał na różnice między podróżowaniem a migracją. Po zakończeniu sekcji dyrektor Landesbibliothek w Eutin za pomocą prezentacji multimedialnej przedstawił historię instytucji oraz opowiedział o najważniejszych pozycjach w jej zasobach.

Sekcję popołudniową poprowadzili Iliona Filipenkovaitė (Kowno) oraz Tomas Vytautas Kotovičius (Wilno). Pierwszy referat wygłosiła Sonja Windmüller (Kilonia). Omówiła w nim różne perspektywy pojmowania podróży na przestrzeni wieków. Następnie głos zabrał Aldis Gedūtis (Kłajpeda), który wskazał na znaczenie map tradycyjnych i cyfrowych w kontekście podróży. Kolejnym prelegentem był Volkhard Wels, który próbował wyjaśnić termin „historia wiedzy” i odróżnić go od pojęcia „historia nauki”. Ostatni referat zaprezentowała Françoise Knopper (Montpellier), która mówiła o recenzjach sprawozdań z podróży w czasopiśmie francuskich i niemieckich z drugiej połowy XVIII w.

Ostatniego dnia konferencji sekcję poprowadził Michael Harbsmeier (Kopenhaga). Pierwszą prelegentką była Michela Vignoli (Wiedeń). Przybliżyła ogólne założenia projektu „ONiT”, wady i zalety wykorzystywania sztucznej inteligencji do analizy tekstów w różnych językach (francuskim, angielskim, niemieckim, łacińskim) oraz badania relacji między słowem a obrazem.

Następnie Andreas Keller (Poczdam) i Winfried Siebers (Eutin/Berlin) przedstawili swój nowy projekt badawczy, którego celem jest stworzenie kilkutomowej publikacji poruszającej wszelkie aspekty podróży, zarówno odbytych, jak i będących fikcją literacką. Badacze już wcześniej współpracowali nad podobnymi zagadnieniami. Jednym z najważniejszych dzieł jest *Reiseliteratur*. W tej pracy zawarta jest metodyka badań nad literaturą podróżniczą oraz przegląd literatury podróżniczej głównie z okresu wczesnonowożytnego.

Kolejny referat wygłosiła Esther A. Op de Beek (Lejda). Scharakteryzowała koncepcję nowego instytutu (The Dutch Centre for Travel Writing Research), którego badania miałyby skupiać się na tematyce podróżniczej. Zadaniem instytucji miałyby być m.in. zbieranie źródeł, organizowanie sympozjów oraz współpraca z podmiotami zarówno lokalnymi, jak i międzynarodowymi. To dobry prognostyk na przyszłość, biorąc pod uwagę mnogość źródeł, choćby tylko europejskich, czekających na edycję. Tu akurat strona polska nie musi czuć się jakkolwiek skrępowana dotychczasowymi osiągnięciami, nie tylko Muzeum Króla Jana III Sobieskiego w Wilanowie. Sukcesy polskich edytorów zasługują na rozpowszechnienie podczas podobnych konferencji.

Ostatnim punktem programu było przedstawienie wirtualnej wystawy muzealnej („Haus der Geschichte”, Bonn), którą zaprezentowała Monika Müller (Gotha).

Po każdym wystąpieniu uczestnicy mieli możliwość zadawania pytań prelegentom, przeradzały się więc one w ożywione dyskusje. Pojawiały się również nowe zagadnienia badawcze, które jeszcze bardziej uświadomiły, jak ważna jest dalsza praca nad tematyką podróżniczą. Obrady podsumował Axel Walter, który podziękował wszystkim zebranych, poinformował o planowanym wydaniu tomu pokonferencyjnego oraz wyraził nadzieję na ponowne uczestnictwo zebranych w przyszłorocznej edycji.

Filip Osmalek (Toruń)